Спортни места за момичета

ДОКЛАД

СПОРТНИ МЕСТА ЗА МОМИЧЕТА

Обобщен анализ на данните

BG BE ACTIVE

New European Bauhaus

eit Community New European Bauhaus

Funded by the European Union

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ I **2**
АНАЛИТИЧНА РАМКА И ЦЕЛ НА АНАЛИЗА
1.1. Въведение 3
1.2. Аналитичен подход 4
1.3. Логика на анализа 5

ЧАСТ II **6**
ОСНОВНИ АНАЛИТИЧНИ ЗАВИСИМОСТИ
2.1. Усещането за безопасност се променя с възрастта 7
2.2. Обществените пространства се възприемат като социално маркирани 8
2.3. Социализацията е двигател на движението 9
2.4. Комфортът е предпоставка за продължителен престой 10
2.5. Градската среда трябва да се разглежда като свързана система 11
2.6. Приобщаващият дизайн отчита разнообразието на потребителите 12

ЧАСТ III **13**
ОТ ДАННИТЕ КЪМ ПРИНЦИПИ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ГРАДСКО ПЛАНИРАНЕ
3.1. Безопасността е характеристика на цялата градска среда 14
3.2. Социалното взаимодействие е основа за активното използване на пространството 15
3.3. Комфортът определя продължителността на престоя 16
3.4. Естетиката влияе върху възприятието за сигурност 17
3.5. Разнообразието от активности създава условия за приобщаване 18
3.6. Проектирането трябва да отчита разнообразните потребности на жените 19

ЧАСТ IV **20**
Стратегически изводи и значение на резултатите 22
Заключение 23

ЧАСТ I

АНАЛИТИЧНА РАМКА И ЦЕЛ НА АНАЛИЗА

1.1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият документ представлява аналитично обобщение на данните, събрани в рамките на работен пакет 2 на проекта **“Спортни места за момичета” Sport Spots for Girls (SSG)**. Докато предходните резултати представят процеса на изследване и основните му констатации, настоящият анализ има различна цел - да интерпретира събраните количествени и качествени данни, да открои взаимовръзките между тях и да изведе стратегически насоки за планирането и проектирането на по-приобщаващи обществени пространства.

Изследването разглежда обществените пространства не само като физическа инфраструктура, а като среда, която влияе върху ежедневното поведение, чувството за принадлежност, социалните взаимодействия и възможностите за активен начин на живот. В този контекст **въпросът не е единствено дали дадено пространство съществува, а доколко то е достъпно, привлекателно и използваемо от различните групи потребители**.

В центъра на анализа стоят преживяванията на момичетата и младите жени - група, чиито потребности често остават недостатъчно представени при планирането на публичната среда. Данните показват, че решенията, свързани с използването на обществените пространства, рядко зависят само от наличието на спортни съоръжения. Те се формират под въздействието на комплекс от фактори, включително усещането за безопасност, качеството на градската среда, възможностите за социализация, наличието на зеленина, достъпността на инфраструктурата и начинът, по който пространството се възприема от неговите ползватели.

Настоящият анализ има за цел да превърне тези наблюдения в последователна аналитична рамка, която подпомага разбирането на причините зад установените модели на поведение. Вместо да разглежда отделните резултати изолирано, документът търси взаимовръзките между различните източници на информация и проследява как количествените данни се допълват от наблюденията на експертите и от споделените преживявания на младите участници във фокус групите.

1.2. АНАЛИТИЧЕН ПОДХОД

Анализът се основава на комбинирането на три взаимно допълващи се източника на информация - количествено анкетно проучване, полуструктурирани интервюта с експерти и фокус групи с момичета и млади жени. Този подход позволява резултатите да бъдат разгледани от различни гледни точки и създава възможност за проверка на наблюдаваните тенденции чрез съпоставка между статистически данни, професионален опит и непосредствени потребителски преживявания.

Количественото проучване предоставя информация за честотата на определени нагласи, предпочитания и модели на използване на обществените пространства. То позволява да бъдат идентифицирани основните зависимости между възрастта на участниците, усещането за безопасност, предпочитаните типове активности и факторите, които ограничават или насърчават използването на градската среда.

Качествените интервюта разширяват тази картина, като поставят резултатите в по-широк професионален контекст. Експертните мнения обясняват по какъв начин особеностите на съществуващата инфраструктура, практиките на градско планиране и управленските процеси влияят върху ежедневното използване на обществените пространства и защо определени потребности остават недостатъчно адресирани.

Фокус групите допълват анализа с гледната точка на самите млади хора. Те разкриват начина, по който участниците преживяват градската среда, какви качества ценят в обществените пространства и кои характеристики определят дали едно място се възприема като привлекателно, безопасно и подходящо за срещи, движение и престой.

Съпоставянето на трите източника на информация показва висока степен на съгласуваност между количествените и качествените резултати. Наблюдаваните зависимости се потвърждават последователно както от статистическите данни, така и от дискусиите във фокус групите и експертните интервюта. Това позволява изводите да бъдат разглеждани не като изолирани констатации, а като устойчиви модели, които могат да послужат като основа за формулиране на принципи за приобщаващо проектиране на обществени пространства.

1.3. ЛОГИКА НА АНАЛИЗА

Следващите части на документа разглеждат резултатите тематично, а не по отделни методи на изследване. Всеки аналитичен раздел съпоставя количествените резултати с наблюденията от интервютата и фокус групите, за да изведе по-задълбочено разбиране за факторите, които влияят върху използването на обществените пространства от момичета и млади жени.

Този подход позволява анализът да премине отвъд описанието на отделни статистически показатели и да се фокусира върху причинно-следствените връзки между характеристиките на градската среда, социалното поведение и усещането за принадлежност. По този начин данните се превръщат в инструмент за формулиране на стратегически принципи, които могат да бъдат използвани както при разработването на концепцията „Sport Spot for Girls“, така и при бъдещи инициативи за приобщаващо градско планиране.

ЧАСТ II

ОСНОВНИ АНАЛИТИЧНИ ЗАВИСИМОСТИ

2.1. УСЕЩАНЕТО ЗА БЕЗОПАСНОСТ СЕ ПРОМЕНЯ С ВЪЗРАСТТА

Един от най-ясно изразените резултати от изследването е връзката между възрастта и възприятието за безопасност в обществените пространства. Данните показват, че усещането за сигурност намалява с навлизането в ранната зряла възраст, като най-критични към градската среда са младите жени на възраст между 18 и 26 години.

Количественото проучване отчита значително по-ниски оценки за безопасност сред тази възрастова група в сравнение с момичетата между 12 и 18 години. Докато по-младите участници все още възприемат обществените пространства като места за срещи, свободно движение и прекарване на време с приятели, младите жени демонстрират значително по-висока чувствителност към характеристиките на средата и към потенциалните рискове при нейното използване.

Резултатите от интервюта допълват тази зависимост, като показват, че усещането за безопасност не се определя единствено от наличието или липсата на реална опасност. Значително по-голямо влияние оказват фактори като осветеността, видимостта, активността на околната среда, възможността за естествен обществен контрол и цялостното качество на пространството. Според експертите жените оценяват не само конкретното място, а цялото преживяване, свързано с достигането до него и престоя в него.

Фокус групите потвърждават тези наблюдения. Участниците многократно посочват, че избягват определени места след настъпване на тъмната част на деня или когато пространството изглежда изолирано, слабо поддържано или трудно обозримо. Липсата на достатъчно хора в близост, високата растителност, скритите участъци и ограничената видимост също оказват влияние върху избора дали дадено място ще бъде използвано.

Съпоставянето на трите източника на информация показва, че безопасността следва да се разглежда като комплексна характеристика на градската среда. Тя е резултат от взаимодействието между пространствени, социални и психологически фактори и оказва пряко влияние върху начина, по който момичетата и младите жени използват обществените пространства.

2.2. ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОСТРАНСТВА СЕ ВЪЗПРИЕМАТ КАТО СОЦИАЛНО МАРКИРАНИ

Анализът показва, че значителна част от съществуващите обществени пространства се възприемат като предназначени предимно за определени групи потребители. Това възприятие се формира не само от присъствието на конкретни хора, но и от характера на пространството, неговите функции и начина, по който е организирано.

Количествените данни показват, че голяма част от участниците възприемат съществуващите активни пространства като прекалено ориентирани към състезателен спорт и към дейности, традиционно доминирани от момчета и млади мъже. Това води до усещане за ограничена принадлежност и намалява желанието на момичетата и младите жени да използват тези места като част от ежедневието си.

Експертните интервюта дават допълнително обяснение на тази тенденция. Според специалистите настоящата спортна инфраструктура е изградена основно около футболни игрища, баскетболни площадки и стрийт фитнес съоръжения, които привличат сравнително еднотипен профил на ползватели. В резултат обществените пространства **постепенно придобиват социална идентичност, която не насърчава разнообразното участие на различни групи**.

Фокус групите потвърждават това възприятие. Участниците споделят, че често не се чувстват като основни ползватели на тези пространства и предпочитат места, които позволяват по-неформални форми на социализация и движение. За тях привлекателното обществено пространство не е задължително място за интензивен спорт, а среда, която позволява срещи, разговори, свободно движение и различни начини на използване.

> **Резултатите показват, че социалната атмосфера на едно пространство е също толкова важна, колкото и неговото физическо оборудване. Проектирането на по-приобщаващи обществени пространства предполага разнообразие от функции, които насърчават едновременно движение, престой и социално взаимодействие.**

2.3. СОЦИАЛИЗАЦИЯТА Е ДВИГАТЕЛ НА ДВИЖЕНИЕТО

Един от най-важните аналитични изводи от изследването е, че за момичетата и младите жени физическата активност често възниква като естествено продължение на социалното взаимодействие, а не като самостоятелна цел.

Количествените резултати показват ясно предпочитание към пространства, които съчетават възможности за движение с комфортни условия за престой и общуване. Желанието за активни обществени мебели, зелена среда, сенчести места и несъстезателни активности показва, че потребителите търсят комплексно преживяване, а не единствено спортна инфраструктура.

Фокус групите допълват тази картина, като описват общественото пространство като място за срещи с приятели, разговори, учене, почивка и свободно прекарване на времето. Движението се случва естествено в подобна среда - чрез игра, танци, разходки, волейбол, бадминтон, балансни съоръжения или други неформални активности.

Експертите също отбелязват, че голяма част от предпочитаните от момичетата дейности не изискват специализирана спортна инфраструктура. Много по-важно е пространството да бъде гъвкаво, достъпно и адаптивно към различни модели на използване.

Тази зависимост показва необходимостта обществените пространства да бъдат проектирани като социални среди, които насърчават движението чрез възможности за общуване, а не чрез доминиране на състезателни функции.

2.4. КОМФОРТЪТ Е ПРЕДПОСТАВКА ЗА ПРОДЪЛЖИТЕЛЕН ПРЕСТОЙ

Изследването показва, че качеството на общественото пространство се определя не само от неговите функции, но и от условията, които създава за ежедневен престой.

Наличието на достатъчно места за сядане, зеленина, естествена сянка, питейна вода, санитарни възли и добре поддържана среда оказва пряко влияние върху желанието на хората да останат по-дълго в дадено пространство. Тези характеристики се възприемат като основни условия за комфорт, а не като допълнителни удобства.

> **Изводите потвърждават и принципите, заложени в методологията "Плейсмейкинг за активни пространства" (Placemaking for Active Recreation), според която комфортът, разнообразието от функции и качеството на средата са основни предпоставки за активно и продължително използване на обществените пространства.**

Фокус групите многократно подчертават значението на уютната атмосфера и възможността пространството да бъде използвано за различни ежедневни дейности. Подобни наблюдения се потвърждават и от експертите, които определят обслужващата инфраструктура като ключов елемент за превръщането на обществените пространства в реално използвани места.

В обобщение, добре проектираната среда увеличава продължителността на престоя, насърчава социалните контакти и създава предпоставки за по-активно използване на пространството през различните части на деня.

2.5. ГРАДСКАТА СРЕДА ТРЯБВА ДА СЕ РАЗГЛЕЖДА КАТО СВЪРЗАНА СИСТЕМА

Анализът показва, че използването на обществените пространства не зависи единствено от качеството на конкретното място. Решението дали дадено пространство ще бъде използвано започва много преди достигането до него.

Експертните интервюта подчертават, че маршрутът, осветеността, качеството на тротоарите, видимостта и наличието на други активни пространства по пътя оказват съществено влияние върху поведението на потребителите. Добре проектираното пространство не може да компенсира неблагоприятната среда, която го заобикаля.

Фокус групите потвърждават тази зависимост чрез описанията на ежедневните си маршрути и местата, които предпочитат да избягват. Данните показват, че изборът на обществено пространство е резултат от последователност от решения, свързани с цялостното преживяване на градската среда.

Този резултат поставя необходимостта обществените пространства да бъдат планирани като взаимосвързана система, в която безопасността, достъпността и качеството на средата се разглеждат в общ контекст, а не като характеристики на отделни обекти.

2.6. ПРИОБЩАВАЩИЯТ ДИЗАЙН ОТЧИТА РАЗНООБРАЗИЕТО НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Последната аналитична зависимост показва, че потребностите на момичетата и жените не могат да бъдат разглеждани като еднородни.

Както количествените резултати, така и качествените изследвания показват различия между отделните възрастови групи, различните модели на използване на пространствата и разнообразните ежедневни потребности. Момичетата в ученическа възраст поставят по-силен акцент върху социализацията и свободното движение, докато по-възрастните жени обръщат по-голямо внимание на безопасността, функционалността, достъпността и обслужващата инфраструктура.

Експертите допълват, че приобщаващият дизайн следва да отчита и разнообразието в житейските ситуации - включително потребностите на майки с малки деца, бременни жени, възрастни хора и хора с ограничена мобилност. **Вместо да предлага универсално решение, успешното обществено пространство трябва да бъде достатъчно гъвкаво, за да позволява различни начини на използване.**

Този извод потвърждава, че приобщаването не означава създаване на отделни пространства за различни групи, а разработване на среда, която позволява съвместно използване, разнообразие от активности и равнопоставен достъп до възможностите, които градът предоставя.

ЧАСТ III

ОТ ДАННИТЕ КЪМ ПРИНЦИПИ ЗА ПРИОБЩАВАЩО ГРАДСКО ПЛАНИРАНЕ

Резултатите от количественото и качественото изследване очертават последователна картина на факторите, които определят дали едно обществено пространство ще бъде активно използвано от момичета и млади жени. Въпреки че отделните методи разглеждат проблема от различни перспективи, всички те водят до сходни заключения относно ролята на безопасността, социалното взаимодействие, комфорта и качеството на градската среда.

Изведените принципи не представляват готови проектантски решения, а аналитична рамка, която може да подпомогне бъдещи процеси на планиране, проектиране и управление на обществени пространства.

3.1. БЕЗОПАСНОСТТА Е ХАРАКТЕРИСТИКА НА ЦЯЛАТА ГРАДСКА СРЕДА

Данните показват, че безопасността не може да бъде разглеждана като характеристика единствено на конкретен парк, площад или спортна зона. За потребителите усещането за сигурност започва още с избора на маршрут, продължава по време на придвижването и се влияе от начина, по който различните пространства са свързани помежду си.

Добрата осветеност, визуалната откритост, активните фасади, наличието на други хора и ясната пространствена ориентация създават усещане за предвидимост и контрол. Обратно, изолираните участъци, липсата на видимост и недостатъчната поддръжка могат да обезсмислят качеството на иначе добре проектирано пространство.

Този резултат подкрепя необходимостта обществените пространства да бъдат разглеждани като взаимосвързана система, а не като отделни инвестиционни обекти.

3.2. СОЦИАЛНОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ Е ОСНОВА ЗА АКТИВНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРОСТРАНСТВОТО

Изследването показва, че обществените пространства са едновременно места за социализация, отдих и физическа активност. За значителна част от участниците възможността за срещи, разговори и съвместно прекарване на времето е основният мотив за посещение на дадено място.

Физическата активност често възниква като естествен резултат от социалното присъствие, а не като предварително планирана цел. Това поставя необходимостта пространствата да бъдат проектирани така, че да насърчават както движението, така и ежедневното общуване.

Многофункционалността следва да се разглежда като ключов принцип при създаването на приобщаващи обществени пространства.

3.3. КОМФОРТЪТ ОПРЕДЕЛЯ ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ПРЕСТОЯ

Комфортът се очертава като един от най-съществените фактори за активното използване на градската среда. Добре поддържаните пространства с достатъчно зеленина, сянка, места за сядане, питейна вода и достъпни санитарни възли стимулират по-продължителен престой и по-често използване.

Особено значение имат елементите, които позволяват пространството да бъде използвано през различните сезони и в различни части на деня. В този смисъл **обслужващата инфраструктура не следва да се разглежда като допълнение към общественото пространство, а като негова основна функционална характеристика.**

3.4. ЕСТЕТИКАТА ВЛИЯЕ ВЪРХУ ВЪЗПРИЯТИЕТО ЗА СИГУРНОСТ

Резултатите показват, че визуалното качество на средата има пряко отношение към начина, по който тя се възприема от потребителите. Добре поддържаните пространства, качествените материали, богатото озеленяване и привлекателният дизайн създават усещане за грижа, обществено присъствие и сигурност.

> **Естетиката не следва да се разглежда единствено като въпрос на визуална идентичност. Тя има функционално значение, тъй като влияе върху желанието на хората да посещават, използват и припознават общественото пространство като част от ежедневния си живот.**

3.5. РАЗНООБРАЗИЕТО ОТ АКТИВНОСТИ СЪЗДАВА УСЛОВИЯ ЗА ПРИОБЩАВАНЕ

Изследването показва, че пространствата, ориентирани единствено към състезателен спорт, достигат до ограничен кръг потребители. По-широко участие се наблюдава там, където съществуват възможности за различни форми на движение, социализация и свободно използване на пространството.

Несъстезателните активности, игровите елементи, зоните за баланс, танци, йога или свободно движение създават възможности за участие на хора с различни интереси, възраст и двигателна активност.

Приобщаващото обществено пространство не насърчава един модел на поведение, а предлага разнообразие от възможности за използване.

3.6. ПРОЕКТИРАНЕТО ТРЯБВА ДА ОТЧИТА РАЗНООБРАЗНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ЖЕНИТЕ

Данните показват, че жените не представляват еднородна група потребители. Потребностите на тийнейджърките, студентките, младите професионалисти, майките с малки деца, възрастните жени и хората с ограничена мобилност се различават съществено.

Ефективното градско планиране следва да отчита това разнообразие още на етапа на концептуално проектиране. Вместо универсални решения, обществените пространства трябва да предлагат достатъчно гъвкавост, за да могат различни групи да ги използват едновременно и по различни начини.

Този подход е в основата на приобщаващия дизайн и съответства на разбирането, че качествената градска среда трябва да бъде достъпна и използваема за възможно най-широк кръг хора.

ЧАСТ IV

СТРАТЕГИЧЕСКИ ИЗВОДИ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Анализът на данните показва, че съществуващите обществени пространства не могат да бъдат оценявани единствено чрез наличието на спортна инфраструктура. Начинът, по който хората възприемат и използват градската среда, се определя от взаимодействието между физическите характеристики на пространството, социалната атмосфера, достъпността, безопасността и възможностите за ежедневен престой.

Съпоставянето на количествените и качествените резултати потвърждава, че момичетата и младите жени търсят пространства, които съчетават движение, социализация и комфорт. Това поставя необходимостта от преосмисляне на традиционния подход към спортната инфраструктура и насочва вниманието към създаването на многофункционални обществени пространства, които насърчават различни форми на участие.

Получените резултати показват още, че безопасността не следва да се разглежда като самостоятелен технически въпрос. Тя е резултат от качеството на цялата градска система - от организацията на маршрутите и общественото осветление до поддръжката на средата, озеленяването и наличието на активен обществен живот.

Изследването демонстрира и значението на участието на бъдещите ползватели в процесите на планиране. Данните от фокус групите и експертните интервюта показват, че включването на местната общност води до по-пълно разбиране на реалните потребности и подпомага разработването на решения, които са едновременно практически приложими и социално устойчиви.

В този контекст концепцията „Sport Spot for Girls“ може да бъде разглеждана като модел за приобщаващо планиране, който надхвърля рамките на отделното пространство. Нейната стойност се състои не само в предложението за конкретна пространствена интервенция, а в подхода към проектирането – подход, основан на реални потребителски преживявания, междуинституционално сътрудничество и активно участие на общността.

Натрупаните данни показват потенциала този модел да бъде адаптиран и в други градски контексти.

Въпреки че изследването е проведено в район „Южен“ на град Пловдив, установените зависимости са свързани с универсални характеристики на градската среда и могат да подпомогнат разработването на политики и интервенции, насочени към по-приобщаващи, устойчиви и безопасни обществени пространства.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящият анализ обединява резултатите от количественото проучване, експертните интервюта и фокус групите в обща аналитична рамка, която позволява по-задълбочено разбиране на факторите, влияещи върху използването на обществените пространства от момичета и млади жени.

Съпоставянето на различните източници на информация показва последователност в основните изводи. **Независимо от използвания метод, участниците очертават сходни приоритети - безопасност, комфорт, социално взаимодействие, качествена градска среда и възможности за разнообразни форми на движение.** Тази съгласуваност повишава надеждността на анализа и създава стабилна основа за формулиране на принципи за приобщаващо градско планиране.

Получените резултати потвърждават, че създаването на по-добри обществени пространства не изисква единствено нова инфраструктура. **Необходимо е преосмисляне на начина, по който градската среда се планира, свързва и използва, така че тя да отговаря на разнообразните потребности на своите ползватели.**

В този смисъл проектът „Sport Spots for Girls“ предлага не просто концепция за нов тип обществено пространство, а подход, основан на доказателства, участие и междудисциплинарно сътрудничество. Изведените аналитични зависимости и принципи могат да послужат като основа за бъдещи политики, инвестиции и проектни решения, насочени към изграждането на по-красиви, устойчиви и приобщаващи градове в духа на Новия европейски Баухаус (NEB).

Дисклеймър:

„Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на EIT Urban Mobility. Нито Европейският съюз, нито предоставящият финансирането орган могат да носят отговорност за тях."